

NEUVOSTON PÄÄTÖSLAUSELMA

kansallisten järjestelmien perustamisesta metallin kierrätyksessä esiintyvien radioaktiivisten aineiden seuraamiseksi ja valvomiseksi jäsenvaltioissa

(2002/C 119/05)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

katsoo seuraavaa:

- (1) Säteilytekniikan käyttö jäsenvaltioissa edellyttää erityistä sääntelyjärjestelmää, johon kuuluvat tiukat valvontatoimenpiteet rajojen yli tapahtuvien liikkeiden valvomiseksi. Valvonnasta huolimatta kierrätettäväksi tarkoitettujen metallin joukosta on löydetty valvomattomia säteilylähteitä taikka joko luonnon radionuklidien tai keinotekoisien radionuklidien saastuttamia aineita.
- (2) Metallissa olevat radioaktiiviset aineet saattavat aiheuttaa vakavia seurauksia yritysten taloudelle, ympäristön turvallisuudelle ja joissain tapauksissa ihmisten terveydelle, kuten useiden onnettomuuksien yhteydessä on tapahtunut.
- (3) On aiheellista toteuttaa erityisiä ja asianmukaisia ehkäiseviä toimenpiteitä olemassa olevien säännösten täydentämiseksi tällaisten onnettomuuksien toistumistodennäköisyyden pienentämiseksi, koska on olemassa säteilylähteitä, joita on käytetty ennen nykyisiä valvontajärjestelmiä tai koska on aina mahdollisuus, että jokin säteilylähteiden jättäminen huomaamatta valvontajärjestelmältä, tai jopa sen vuoksi, että valvontajärjestelmiä ei välttämättä sovelleta.
- (4) Metallia kierrätettäessä on säteilyriskin torjunnassa otettava huomioon, että metalliteollisuus on taloudellisesti ja sosiaalisesti hyvin tärkeä useimmissa maissa ja erityisesti jäsenvaltioissa.
- (5) Metallissa olevat radioaktiiviset aineet ovat peräisin muualta kuin metalliteollisuudesta.
- (6) Metalliteollisuudessa esiintyvän säteilyriskin saattamiseksi mahdollisimman vähiin olisi tarkasteltava tällä alalla sovellettavia turvallisuusnormeja, joissa ei yleensä edellytetä mitään säteilynäkökohtia säätelevää järjestelmää. Alan perusvaatimusten mukaisesti toteutettaviin toimenpiteisiin olisi tämän vuoksi sisällytettävä metalliteollisuuden itse suojeleu tämääntyyppisiä riskejä vastaan estämällä, siinä määrin kuin se on mahdollista, sellaisten radioaktiivisten aineiden määrin pääsy metalliteollisuuteen, jotka voisivat aiheuttaa vahinkoa tuotteille tai markkinoille. Näin ollen se olisi toteutettava mahdollisimman pian koko teollisuudenalan kaupallisessa järjestelmässä metallinjalostustehtaissa tarvittavien raaka-aineiden osalta. Tätä voitaisiin täydentää lopputuotteiden asianmukaisilla tarkastuksilla ja seuraamisella.
- (7) Säteilyriskin torjunta metallia kierrätettäessä on kahden keskenään perinteisesti vähän yhteydessä olevan teollisuudenalan välistä toimintaa, joten toimenpiteitä toteutettaessa olisi asianmukaista ottaa huomioon molempien alojen voimavarat, tarpeet ja edut. Ehkäisevät toimenpiteet olisi suunniteltava yhteistyössä molempien teollisuuden alojen eri toimijoiden kanssa, joihin kuuluvat päätöksenteosta vastaavat viranomaiset, lainsäätäjät, metalliteollisuus sekä radioaktiivisen jätteen talteenotosta ja huollosta vastaavat alat.
- (8) Kierrätettäväksi tarkoitettujen metallituotteiden markkinat ovat luonteeltaan erittäin kansainväliset, mikä olisi otettava huomioon kaikissa toimissa: erityisesti säteilyriski olisi minimoitava samalla tavoin eri maissa. Tämä koskee erityisesti jäsenvaltioita, joiden rajoilla ei ole mitään rajoituksia ja joissa on perusteeltaan yhtenevät säteilysuojeluvaatimukset.
- (9) Näillä toimenpiteillä voidaan vaikuttaa hyvin myönteisesti reagoimalla yleiseen huolestumiseen, joka johtuu viime vuosina terästehtailla ja jätteenkäsittelykeskuksissa tapahtuneista onnettomuuksista.
- (10) Kansainvälisesti ollaan yhä enemmän huolissaan radioaktiivisten aineiden laittomasta kaupasta, ja vaikka säteilyriskin torjunta metallia kierrätettäessä ei kuulu suoraan tällaiseen toimintaan, kuvatuilla järjestelmillä voitaisiin omalta osaltaan vähentää tällaisen laittoman toiminnan seurauksia.
- (11) Metallin kierrätyksen alalla tapahtuneiden säteilyonnettomuuksien johdosta eri kansainväliset järjestöt kuten Kansainvälinen atomienergiajärjestö (IAEA), Maailman tullijärjestö (WCO), Kansainvälinen rikospoliisijärjestö (Interpol) sekä Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomissio (ECE) yhteistyössä Kansainvälisen kierrätysjärjestön (International recycling bureau, BIR) kanssa ovat tehneet viime vuosina aloitteita säteilyriskin saattamiseksi tällä teollisuuden alalla mahdollisimman vähiin.
- (12) Voimassa oleva yhteisön lainsäädäntö sisältää työntekijöiden ja väestön terveyden suojaamista ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta koskevat perusnormit, joihin kuuluu säännöksiä toimivaltaisten kansallisten viranomaisten määrittelemistä vapauttamisrajoista.

- (13) Myös komissio on tehnyt useita aloitteita kierrätettäviksi tarkoitettussa metallissa olevista radioaktiivisista aineista koituvien riskien saattamiseksi mahdollisimman vähiin; se on esimerkiksi sitoutunut tekemään ehdotuksen neuvoston direktiiviksi hyvin aktiivisten, rakenteeltaan umpinaisten radioaktiivisten lähteiden valvonnan tehostamisesta jäsenvaltioissa, julkaissut käytännön ohjeet käsitteiden "vapauttaminen" ja "poikkeaminen" käytöstä sekä perustanut metallijätteiden radioaktiivista kontaminaatiota käsittelevän jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän.
- (14) On otettava huomioon neuvoston kesäkuussa 1999 antamat päätelmät metallin kierrätyksen valvonnasta sekä Sevillassa tammikuussa 2002 pidetyn, metallin kierrätykseen liittyvää radioaktiivisen säteilyn vaaraa käsitelleen säteily-suojelu- ja metallialan edustajien kokouksen päätelmät.
- (15) Metallialan kaupallisten ryhmittymien ja ammattijärjestöjen tavoin huolissaan olevat eri jäsenvaltiot ovat ilmaisseet komissiolle huolestumisensa tästä asiasta, jotta tämä toteuttaisi toimenpiteitä yhteisön tasolla.
- (16) Joissain maissa on toteutettu lisätoimenpiteitä rakentamalla terästehtaisiin ja jätteiden varastointilaitoksiin säteilyvalvontajärjestelmiä, ja muihinkin lisätoimiin on ryhdytty vaaratilanteiden estämiseksi ja kierrätettäviksi tarkoitettuista metallituotteista löydettyjen radioaktiivisten aineiden käsittelemiseksi.
- (17) Joissain tapauksissa nämä kansalliset toimet ovat johtaneet erityisen yhdenmetyt suunnitelman laatimiseen. Siihen kuuluvat oikeudelliset, hallinnolliset, rahoituskelliset, operationaaliset sekä materiaalihallintoon, koulutukseen ja tiedottamiseen kuuluvat toimenpiteet, koska tällaisten yhdenmetyt järjestelmien toteuttaminen on osoittautunut tehokkaaksi valvomattomien säteilylähteiden paljastamisen ja valvonnan kannalta.
- (18) Eräät tällaiset kansalliset järjestelmät perustuvat monenlaisiin toimenpiteisiin, muun muassa teollisuuden vapaaehtoiseen toimintaan, ja tällainen toiminta on perustuessaan vakiintuneet käytänteet omaavan teollisuusalan vastuullisuuteen osoittautunut yksinkertaiseksi soveltaa, ja siitä on saatu tehokkaita tuloksia.
- (19) Molemmilla aloilla, sekä metallialalla että säädelyllä ydintai säteily-suojelualalla, on toistuvasti esitetty toiveita kansallisten järjestelmien toteuttamisesta.
- (20) Koska metallimarkkinat ovat luonteeltaan valtioiden rajat ylittävät, tällaisia kansallisia aloitteita on suositeltavaa kehittää yleisemmässä yhteydessä, jotta eri maiden toimenpiteet ja päätökset olisivat johdonmukaisia. Tämä koskee erityisesti Euroopan yhteisöä, jonka alueella ei ole sisärajoja ja tavarat voivat liikkua vapaasti ilman rajavalvontaa, ja
1. KEHOTTAJAA jäsenvaltioita tutkimaan toimenpiteitä, joita tarvitaan kierrätettäviksi tarkoitettussa metallissa olevista radioaktiivisista aineista johtuvien säteilyriskien saattamiseksi mahdollisimman vähiin, jotta ne voivat tarvittaessa täydentää Euratomin lainsäädännön ja erityisesti perusnormeja koskevan direktiivin⁽¹⁾ täytäntöönpanoa koskevia säännöksiään,
 2. KEHOTTAJAA tätä varten komissiota yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa kokoamaan yhteen tällä alalla olemassa olevat toimenpiteet,
 3. ON TIETOINEN siitä, että säteilyriskien torjuntatoimenpiteiden toimivuus ja tehokkuus perustuvat moneen seikkaan, joita ovat muun muassa vapaaehtoisten toimenpiteiden toteuttaminen, kuten vapaaehtoisten sopimusten tekeminen, ja teknisten tai oikeudellisten toimenpiteiden täytäntöönpano tai molempien yhdistelmä, voimavarojen myöntäminen, prosessiin osallistuvien koulutus, asianmukaisten menettelyjen ja tiedotuskanavien kehittäminen, mukaan lukien julkinen tiedottaminen, toimintavalmius välittömissä vaaratilanteissa sekä jo hankittujen kokemusten analysointi toteutettujen toimenpiteiden tehostamiseksi,
 4. ROHKAISEE jäsenvaltioita toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sellaisten kansallisten järjestelmien perustamiseksi, joiden avulla minimoidaan säteilyriski metallia kierrätettäessä ja ehkäistään mahdollisimman tehokkaasti radioaktiivisten aineiden esiintyminen,
 5. KEHOTTAJAA komissiota edistämään ja helpottamaan erilaisen kansallisten järjestelmien yhdenmukaistamista, helpottamaan kansallisten järjestelmien parissa toimivien tiedonvaihtoa, kokoamaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa järjestelmällisesti erilaisten kansallisten suunnitelmien pohjalta saatavia tietoja, jotta niitä voidaan käyttää viitteenä tietojen ajantasaistamiseksi ja täsmentämiseksi, sekä määrittelemään mahdollisia parannuksia rajojen yli tapahtuvaa valvontaa koskevien näkökohtien yhdenmukaistamiseksi,
- (¹) Neuvoston direktiivi 96/29/Euratom, annettu 13 päivänä toukokuuta 1996, perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta (EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1).

6. ROHKAISEE kutakin jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteitä, jotta säteilysuojelun kannalta merkittävien radioaktiivisten aineiden määrä metallituotteiden tuonnissa saataisiin mahdollisimman pieneksi, ja huolehtimaan tuontilähetyksissä mahdollisesti löydettyjen radioaktiivisten aineiden asianmukaisesta valvonnasta sekä helpottamaan sellaisten radioaktiivisten aineiden turvallista palauttamista, jotka mahdollisesti löydetään jossain muussa maassa jäsenvaltion alueelta peräisin olevasta lähetyksestä erityisesti tapauksissa, joissa tavara liikkuu yhteisön sisällä,
7. KEHOTTA komissiota tutkimaan edelleen, miten radioaktiivisten aineiden esiintymistä metallituotteiden tuonnissa voitaisiin vähentää, ja helpottamaan radioaktiivisten aineiden turvallista palauttamista niiden havaitsemisen jälkeen,
8. TOTEAA, että alkuperämaan tekniset, oikeudelliset ja hallinnolliset valmiudet radioaktiivisten aineiden turvalliseen käsittelyyn olisi arvioitava ennen radioaktiivisten aineiden palauttamista alkuperämaahan,
9. ROHKAISEE jäsenvaltioita huolehtimaan sellaisten järjestelyjen perustamisesta ja täytäntöönpanosta, joilla helpotetaan kierrätyksessä havaittujen saastuneiden aineiden, jotka ovat radioaktiivisia lähteitä, käsittelyä, ja jakamaan vastualueet selkeästi, jotta voitaisiin edistää tällaisten radioaktiivisten aineiden havaitsemista ja asianmukaista käsittelyä,
10. KOROSTAA, että on tärkeää toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että valvomattomat säteilylähteet saatetaan asianmukaiseen valvontaan,
11. ROHKAISEE jäsenvaltioita toimimaan komission avulla yhteistyössä vaihtaessaan kokemuksia, tietoja ja teknologiaa kansallisten järjestelmien kehittämiseksi torjuakseen säteilyriskiä metallituotteita kierrätettäessä, erityisesti siitä aiheutuva riskiä, että radioaktiiviset aineet sekoittuisivat kierrätykseen tarkoitetun metalliromun kanssa sekä EHDOTTAA, että kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät osaltaan elimen, joka vastaa suojelujärjestelmän yhteensovittamisesta,
12. KEHOTTA jäsenvaltioita ja komissiota käyttämään näitä suojelujärjestelmien toteuttamisesta saatavia tietoja yhteistyön tekemiseksi radioaktiivisten aineiden laittoman kaupan torjumiseksi perustettujen kansainvälisten järjestelmien kanssa.